

Çiftlerde, Kişilik Yapıları ve Psikopatolojik Özellikler ile Yardım Aldıkları Problem Alanları Arasındaki İlişkiler

Öz

Evlilik ve ilişki doyumu, kişinin stresli olma halini, duygu durumunu ve refah seviyesini etkileyen unsurlardan biridir. Bu sebeple, birçok çift sorun yaşadıklarında farklı sebeplerle çift terapisine başvurmakta ve yardım alabilmektedir. İlişkisel problemleri öngörmeyi sağlayan bir unsur kişilik yapılarıdır. Kişilik özellikleri ile ilgili farklılıkların genellikle yakın bir ilişki kurma ve sürdürmede önemli bir faktör olduğu bilinmektedir. Ayrıca, psikopatolojik özellikler de ilişkilerin işleyişi ile bağlantılıdır. Bu çalışmada, çiftlerin karakter yapıları ve psikopatolojik özellikleri ile yardım aldıkları problemler arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Veriler, psikolojik yardım almak üzere kliniğe başvuru yapan 81 çiftten toplanmıştır. Katılımcıların başvurdukları problem alanları, görüşme formunda yer alan 14 problem alanı ile belirlenmiştir. Psikopatolojik özellikleri ve kişilik yapıları ise Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri (MMPI) kullanılarak değerlendirilmiştir. Sonuçlar, hem erkekler hem kadınlar için en sık rastlanan problemlerin öfke problemi ve kayın valide problemi olduğunu göstermektedir. Katılımcıların psikopatolojik özelliklerinin ve kişilik yapılarının ise yardım aldıkları problemlerle ilişkili olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kişilik Yapıları, Psikopatoloji, MMPI, Çift Terapisi, Evlilik Doyumu

Relationships Between Personality Structures, Psychopathological Characteristics and Problem Areas

Abstract

Marriage and relationship satisfaction is one of the factors that affect a person's stress level, emotional state and welfare. For this reason, when couples have problems, they may apply to couple therapy for different reasons and get help. Personality structures are an important variable that enables predicting relational problems. They are generally known to be an important factor in establishing and maintaining close relationships. Also, psychopathological features are related to the functioning of the relations. Therefore, in this study, the relationships between the character structure and psychopathological characteristics of the couples and the problem areas they receive help were investigated. Data were collected from 81 couples who applied to the clinic for psychological help. The problem areas applied by the participants were determined by 14 problem areas in the interview form. Psychopathological characteristics and personality structures were evaluated using Minnesota Multidimensional Personality Inventory (MMPI). According to the results, the most common problems for both men and women are anger problem and mother-in-law problem. The psychopathological characteristics and personality structures of the participants were found to be related to the problems they were receiving help for.

Keywords: Personality Structure, Psychopathology, MMPI, Couples Therapy, Marriage Satisfaction

GİRİŞ

Bireyin kendisini güvende hissettiği, paylaşmayı ve birlikte yaşamayı öğrendiği aile en temel sosyal yapıdır. Evli erkek ve kadınların, evli olmayan bireylerle karşılaştırıldığında daha mutlu, daha az stresli ve daha yüksek refah seviyesine sahip oldukları bilinmektedir. (Burman & Margolin, 1992; Kim & McKenry, 2002). Bununla birlikte, evlilikte ilişki doyumu da önemli bir faktör gibi görünmektedir. Evlilik doyumu, evlilik ilişkisinde bireyin ihtiyaçlarının karşılanma derecesine ilişkin algısı ve ilişki içinde kendilerini mutlu hissetmeleri olarak tanımlanmaktadır (Tezer, 2016). Çiftlerde ilişki doyumunun düşük olması veya evlilik ilişkilerinin boşanmayla sonuçlanmasının eşlerin her biri için olumsuz sonuçlara yol açması şaşırtıcı değildir (Solomon & Jackson, 2014). Evliliğin sona ermesi, sağlık durumunun azalması, düşük psikolojik refah düzeyi ve yüksek depresyon ve kaygı düzeyi gibi birçok değişken ile ilgilidir (Emery, Shim & Horn, 2012). Bu nedenle birçok çift ilişkilerinin onarılması, birlikteliğin güçlendirilmesi ve ilişki doyumunun artması için farklı sebeplerle çift terapisine başvurabilmektedir.

Bireylerin yakın ilişkilerinde çocukluk yaşantılarına önemli bir yer veren psikanalitik perspektifte araştırma literatürü, çiftlerin bağlanma stilleri (Zareei Mahmoodabadi, 2012), erken çocukluk şemaları (Monajem, Aghayousefi & Zare, 2013) da dahil olmak üzere ilişki problemleri öngörmede birçok psikolojik faktörün önemli bir rol oynadığını gösterir. Bireysel farklılık değişkenlerinin yakın ilişkilerin kalitesi üzerindeki etkisi üzerine yapılan çalışmalar çoğunlukla bağlanmanın rolünü (örn. Tucker & Anders, 1999) ve kişilik değişkenlerini (örn. Eysenck & Wakefield, 1981) araştırmışlardır. Bağlanma ile ilgili olarak, güvenli bağlanmaya sahip bireylerin daha yüksek düzeyde evlilik doyumu, samimiyet ve bağlılık bildirdiği tespit edilmiştir (Tucker & Anders, 1999). Kişilik özellikleri ile ilgili farklılıkların ise genellikle yakın bir ilişki kurma ve sürdürmede önemli bir faktör olduğu bulunmuştur. Kişilik, sürdürülebilir niteliklerin tanımlanabilir ve ölçülebilir bir yapısıdır. Bireylerin düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını etkilemektedir (Paris, 2015). Kişilik yapıları, özellikle eş seçiminde önemli gibi görünmektedir (Prager, 1995). Örneğin, bazı araştırmalar, insanların benzer kişilik özelliğine sahip olan kişileri eş olarak seçme eğilimini göstermektedir (Tyler, 1988).

Ayrıca, istikrar ve açıklık bireylerin eşlerinde olmasını istediği özelliklerdir (Bradbury & Fincham, 1988). Bunun yanı sıra, kaygı ve utangaçlık gibi özellikler ise yakın bir ilişki kurmayı engelleyebilir (Davis & Oathout, 1992). Bu tür kişilik özellikleri, eşlerin birbirlerini algılamak, birbirleriyle etkileşim kurma ve evlilik olaylarını algılamak ve değerlendirme şeklini belirler (Bradbury & Fincham, 1988). Örneğin, nevroz, empati (Davis & Oathout, 1992) ve benlik saygısı (Hendrick, Hendrick & Adler, 1988) bir ilişkinin

kalitesini etkilemektedir. Benzer şekilde, Kelly ve Conley'nin (1987) evli bireylerle yaptıkları çalışması, erkeklerin dürtüselliğinin ve her iki tarafın nevroitikliğinin, daha sonraki olumsuz evlilik sonuçlarıyla ilişkili olduğunu göstermektedir. Aynı çalışmada, çiftlerde hem kadın hem de erkeğin nevroitikliği, boşanmayla veya istikrarlı fakat memnuniyetsiz bir evlilikle ilişkili bulunmuştur.

Çiftlerde kişilik yapısının etkisini araştıran çalışmalar genellikle beş-faktör kişilik modeli geleneğine dayanarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmalarda evliliğin kalitesi ve süresinde nevroitikliğin ve negatif duygulanımın etkisine bakılmıştır (Amani, Majoobi & Hadian Hamedani, 2019; Gattis, Berns, Simpson & Christensen, 2004; Watson, Hubbard & Wiese, 2000). Örneğin, Fania ve Nasaghchi Kheirabadi'nin (2011) çalışması, boşanmayı öngörmede, dışadönüklük, deneyime açıklık, uyumluluk ve öz-disiplinden alınan yüksek puanların ve nevrotizmden alınan düşük puanların etkisi olduğunu bulmuşlardır. Bazı çalışmalar, eşlerden birinde veya her ikisinde nörotizmin, evlilik doyumunun azalmasının ve boşanma olasılığının artmasının en güçlü öngörücüsü olabileceğini göstermektedir (Dyrenforth, Kashy, Donnellan & Lucas, 2010; Malouff, Thorsteinsson, Schutte, Bhullar & Rooke, 2010). Bu yaklaşım araştırma alanında birçok veri sağlasa da çiftlerin ilişki dinamiğinin anlaşılmasında alternatif kavramsallaştırmalara ihtiyaç vardır. Bir bireyin yakın ilişki içinde işlevsel olabilmesi, psikolojik uyumun temel bir boyutu olduğu için birçok araştırmacı ilişkiyi veya evlilik uyumunu araştırmak için objektif kişilik envanteri ölçümlerini araştırmıştır. Bu araştırmaların önemli bir boyutu psikopatoloji ve kişilik yapıları hakkında bilgi sağlayan MMPI ölçümüne dayanmaktadır. (Hathaway & McKinley, 1943).

Önceki MMPI çalışmalarında bu alanda ilişki problemleri olanların belirlenmesinde Pd (psikotik sapma) alt ölçeği önemli bir gösterge olarak bulunmuştur (Arnold, 1970; Synder & Regts, 1990). Murstein ve Glaudin'in (1968) çalışmasının sonuçları ise, evlilik ilişkisinde tedaviye ihtiyaç duyan birçok kişinin belirgin psikiyatrik semptomlar sergilediğini göstermektedir. Hem kadın, hem erkekler için yapılan faktör analizi evlilik uyumu ile ilgili iki benzer faktör üretmiştir. Bunlardan ilki psikopatoloji, ikincisi ise L (yalan alt ölçeği) puanında yükselme ve Mf (erkeklik-kadınlık) alt boyutunda yüksek puanlar olarak saptanmıştır.

Psikopatolojinin ilişkilerin işleyişi ile bağlantılı olduğunu gösteren çok sayıda araştırma vardır (örn. Whisman & Uebelacker, 2003). Psikopatoloji ve ilişkinin işlevselliği üzerine yapılan araştırmaların çoğu ilişki memnuniyetine odaklanmıştır. Çalışmalarda odaklanılan bir bakış açısı, bireyin psikopatoloji düzeyi ile kendi ilişki doyum seviyesi arasındaki ilişkinin değerlendirilmesidir (örn. Beach, Sandeen & O'Leary, 1990). Önceki araştırmalardan elde edilen sonuçlar, psikolojik bir rahatsızlığı olmayan bireylerle karşılaştırıldığında, duygu durumu (Vega vd., 1993), madde kullanım bozuklukları (Chambless ve vd., 2002) veya anksiyete bozuklukları (Arrindell & Emmelkamp, 1986) için tedavi arayan kişilerin ilişkilerinde

daha fazla sorun yaşadığını bildirmiştir. Psikopatoloji ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiye dair ikinci bir bakış açısı ise, bir kişide psikopatoloji ile eşteki ilişki doyumu arasındaki ilişkiyi değerlendirmektir. Elde edilen sonuçlar, bir kişide psikopatolojinin varlığının, partnerde daha düşük evlilik doyumu ile ilişkili olduğunu bulmuştur (örn. Bauserman, Arias & Craighead, 1995, O'Farrell & Birchler, 1987). Çok az sayıda araştırma, çiftlerin her iki üyesinin ruhsal sağlığının ilişkiyi ortak olarak nasıl etkilediğini dikkate almıştır. Örneğin, Whisman, Uebelacker ve Weinstock (2004)'un her iki partneri de değerlendirdikleri araştırması, kişilerin ilişki doyumunun depresyon ve anksiyete düzeyi ile ilişkili olduğunu ve bireyin partnerinin depresyon düzeyiyle ilişki olduğunu bulmuştur. Bu çalışmada her iki partnerin kişilik yapıları ve psikopatoloji raporları, ilişkide ortaya çıkan sorunları tahmin etmek için kullanılmıştır. Bu modeli değerlendirmek, her bir eşin kişilik yapıları arasındaki ilişkinin, ilişki problemleri düzeyindeki göreceli önemini test etmeyi sağlamıştır.

Yapılan çalışmalar, kişilik yapılarının ve psikopatolojinin evlilik problemlerinin karmaşıklığı ile olan ilişkisinin anlaşılmasının önemli olduğunu göstermektedir. Kişilik yapılarının evlilik doyumunda önemli bir rol oynadığını gösteren çalışmalar vardır fakat kişilik yapılarının ve psikopatolojinin evlilik sorunlarını ne şekilde ve ne ölçüde etkilediğini gösteren çalışmalara rastlanmamaktadır. Bu çalışmada çift terapisine başvuran bireylerin yardım aldıkları sorunların araştırılmasının daha geniş ve detaylı bir çerçeveye sunacağı düşünülmüştür. Bu nedenle çalışmanın amacı, yardım almak için başvuran çiftlerde kişilik yapıları ve psikopatolojik özellikler ile yardım aldıkları problemler arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Eşler tarafından bildirilen problemlerin boşanmayı tahmin etmede önemli bir rolü olduğu bilinmektedir (Amato & Rogers, 1997). Bu nedenle, elde edilen sonuçların, çiftlerin ilişki yapılarının anlaşılmasına ve gerekli müdahale süreçlerinin geliştirilmesinde faydası olacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Örnekleme

Araştırmanın örneklemini, kliniğe başvuru yapmış olan 81 çift oluşturmaktadır. Görüşmeler, Nisan-Ağustos 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların yaşları 22 ile 57 arasında değişmektedir. Çalışmaya dahil olmama kriteri, beş yıldan uzun süredir evli olan çiftler olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Ön Görüşme Formu

Katılımcıların problem alanlarının belirlenmesinde, psikolojik danışma merkezinde/klinikte kullanılan ön görüşme formunda belirlenmiş 14 problem alanı dikkate alınmıştır. Danışanların geliş nedenlerini ifade etmelerinin ardından, geliş nedenleri kategorize edilmek üzere bu 14 alandan biri çerçevesinde değerlendirilmiş, eğer listede alınmayan bir geliş nedeni ifade edilmişse eklenmiştir. Danışanların geliş nedenleri ile ilgili kategorizasyonda bu problem alanının danışanın geliş nedenini yansıtmadığı ile ilgili danışanlardan onay alınmıştır.

Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri (MMPI)

Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri, bireyin kişilik özelliklerini değerlendirmek için geliştirilmiştir. Ölçek hem bireyin tutumlarını ve değerlerine dair bilgi vermekte, hem de psikopatolojik belirtileri ölçmektedir. Ölçek 566 sorudan oluşmakta, “doğru”, “yanlış” ve “bilmiyorum” olarak cevaplandırılmaktadır. Test psikiyatrik gruplara göre ayrılmıştır. Bunlar, hipokondriasis (Hs), depresyon (D), histeri (H), Psikopatik Sapma (Ps), Maskulinite-feminite (Mf), paranoya (Pa), Psikastenî (Pt), Şizofrenî (Sc) ve sosyal içedönüklüktür (Si). Test alma tutumlarının değerlendirilmesi için L, F, K şeklinde isimlendirilmiş üç tane geçerlilik alt testi bulunmaktadır. Test alma tutumu, soruların ne ölçüde dürüst yanıtlandığını, bir durumu abartma veya gizleme yönüne gidip gitmediği hakkında bilgi verir. Envanterin günümüzde kullanılan Türkçe çevirisi ve standardizasyonu Savaşır (1978) tarafından yapılmıştır

Bulgular

Betimleyici İstatistikler

Araştırmanın bu aşamasında psikolojik yardım almak üzere kliniğe başvuru yapan çiftlerin geliş nedenleri ile ilgili frekanslar ve psikopatoloji düzeyleri değerlendirilmiş analiz sonuçları Tablo 1 ve Tablo 2’de gösterilmiştir.

Çiftlerde, Kişilik Yapıları ve Psikopatolojik Özellikler ile Yardım Aldıkları Problem Alanları Arasındaki İlişkiler

Tablo 1

Katılımcıların yardım alma nedenlerine ilişkin dağılımları

Erkek			Kadın		
Problem Alanı	n	%	Problem Alanı	n	%
1. Öfke sorunu	15	18.5	1. Kayın valide problemi	13	16
2. Kayın valide problemi	10	12.3	2. Öfke sorunu	13	16
3. Aldatma	8	9.9	3. İlgisizlik	8	9.9
4. Cinsel sorun	8	9.9	4. Aldatma	6	7.4
5. İletişim sorunu	8	9.9	5. Alkol kullanımı	6	7.4
6. Kontrolcülük	8	9.9	6. Güvensizlik	6	7.4
7. Güvensizlik	4	4.9	7. İletişim sorunu	5	6.2
8. Alkol kullanımı	3	3.7	8. Sorumsuzluk	5	6.2
9. İlgisizlik	3	3.7	9. Kıskançlık	4	4.9
10. Kıskançlık	3	3.7	10. Kontrolcülük	4	4.9
11. Mükemmeliyetçilik	3	3.7	11. Aşağılama	3	3.7
12. Bencillik	1	1.2	12. Mükemmeliyetçilik	3	3.7
13. Dini görüş ayrılığı	1	1.2	13. Cinsel sorun	2	2.5
14. İsyankarlık	1	1.2	14. Bencillik	1	1.2
15. Ön yargı	1	1.2	15. Ev işleri paylaşımı	1	1.2
16. Öz güven eksikliği	1	1.2	16. Sorun yok	1	1.2
17. Şiddet	1	1.2			
18. Sorumsuzluk	1	1.2			
19. Sorun yok	1	1.2			

Problem alanlarına ilişkin dağılımlar değerlendirildiğinde, kadın ve erkek danışanların yardım alma nedenlerinden ilk iki problemin benzer şekilde öfke problemi ve kayın valide problemi olduğu görülmektedir. Kadınlarda, bu problemleri sırasıyla ilgisizlik, aldatma ve alkol kullanımı takip ederken; erkeklerde aldatma, cinsel sorun ve iletişim sorunu izlemektedir.

Katılımcıların psikopatoloji düzeyleri ise Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

Katılımcıların psikopatoloji düzeyleri

Psikopatoloji Alanı	Kadın				Erkek			
	Min.	Maks.	$\bar{X}$	SS	Min.	Maks.	$\bar{X}$	SS
Depresyon	16	36	24.62	4.98	12	35	21.38	5.44
Psikasteni	18	48	32.20	6.83	19	40	28.38	5.39
Psikopatik Sapma	16	41	26.63	5.35	15	45	25.53	4.83
Sizofreni	16	57	32.31	8.83	15	51	29.54	7.47
Sosyal İçedonuk	15	50	29.83	8.83	13	50	27.79	8.92
Hipomani	2	35	22.65	4.52	14	35	22.70	4.18
Histeri	15	41	27.56	5.22	13	34	22.49	4.78
Kadınlik-Erkeklik	26	41	34.20	3.37	17	32	24.33	3.87
Paranoya	6	25	14.62	4.31	3	26	11.98	4.05
Hipokondriasis	10	31	19.99	5.27	9	26	15.67	3.87

Tabloda verilen değerler incelendiğinde, kadın katılımcıların psikopatoloji düzeylerinin genel olarak erkek katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmektedir.

Psikopatoloji ve Yardım Alma Nedeni İlişkisi

Katılımcıların psikopatoloji düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılaşp farklılaşmadığı, veriler "eşli" olarak girildiği için bağımlı ölçümler için t-Testi ile değerlendirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Katılımcıların psikopatolojik özelliklerinin cinsiyetlerine göre değerlendirilmesi

Psikopatoloji	Fark Ort.	SS	95% CI	T	p
Depresyon_K - Depresyon_E	3.23	7.47	1.58 4.89	3.90	.00
Psikasteni_K - Psikasteni_E	3.81	7.71	2.11 5.52	4.45	.00
Psikopatik Sapma_K - Psikopatik Sapma_E	1.10	6.85	-.42 2.61	1.44	.15
Sizofreni_K - Sizofreni_E	2.77	1.37	.47 5.06	2.40	.02
Sosyal İçedonuk_K - İçedonuk_E	2.04	12.52	-.73 4.81	1.46	.15
Hipomani_K - Hipomani_E	-.05	6.06	-1.39 1.29	-.07	.94
Histeri_K - Histeri_E	5.06	7.05	3.50 6.62	6.47	.00
Kadınlik_Erkeklik_K - Kadınlik_Erkeklik_E	9.86	4.96	8.77 1.96	17.88	.00
Paranoya_K - Paranoya_E	2.64	5.88	1.34 3.94	4.05	.00
Hipokondriasis_K - Hipokondriasis_E	4.32	6.70	2.84 5.80	5.80	.00

Analiz sonuçlarına göre, depresyon [t(80)=3.90, p<.05], psikasteni [t(80)=4.45, p<.05], şizofreni [t(80)=2.40, p<.05], histeri [t(80)=6.47, p<.05], kadınlık-erkeklik [t(80)=17.88, p<.05], paranoya [t(80)=4.05, p<.05] ve hipokondriasis [t(80)=5.80, p<.05] düzeylerinin kadınlarda erkeklere göre istatistiksel anlamlı oranda daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların psikopatoloji düzeylerinin eşler açısından değerlendirilmiş analiz sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

Katılımcıların psikopatolojik düzeyleri arasındaki ilişkilerin eşler açısından değerlendirilmesi

	Depresyon_K	Psikasteni_K	Psikopatik Sapma_K	Sizofreni_K	Sosyal İçedonuk_K	Hipomani_K	Histeri_K	Kadınlik_Erkeklik_K	Paranoya_K	Hipokond_K	Depresyon_E	Psikasteni_E	Psikopatik Sapma_E	Sizofreni_E	Sosyal İçedonuk_E	Hipomani_E	Histeri_E	Kadınlik_Erkeklik_E	Paranoya_E	
Psikasteni_K	.65**	-																		
Psikopatik Sapma_K	.51**	.44**	-																	
Sizofreni_K	.71**	.77**	.59**	-																
Sosyal İçedonuk_K	.64**	.66**	.32**	.60**	-															
Hipomani_K	-.11	.09	.18	.20	-.21	-														
Histeri_K	.38**	.28*	.46**	.40**	.05	.19	-													
Kadınlik Erkeklik_K	.05	.20	.06	.13	.09	-.12	.17	-												
Paranoya_K	.59**	.62**	.61**	.76**	.47**	.18	.31**	.13	-											
Hipokond_K	.45**	.44**	.37**	.53**	.25*	.21*	.70**	-.04	.39**	-										
Depresyon_E	-.03	.06	.05	-.01	-.06	.00	.03	-.06	-.01	-.05	-									
Psikasteni_E	.04	.22*	.17	.15	.08	.03	.02	-.09	.02	.10	.65**	-								
Psikopatik Sapma_E	.03	.12	.10	.02	.13	-.10	.03	-.05	.07	.03	.50**	.44**	-							
Sizofreni_E	.06	.24*	.12	.20	.16	-.01	.14	-.04	.06	.13	.61**	.76**	.58**	-						
Sosyal İçedonuk_E	.07	.14	.20	.09	.00	.18	.07	-.01	.00	.02	.56**	.57**	.18	.49**	-					
Hipomani_E	.02	.02	.02	.04	.07	.03	.18	-.08	.01	.15	.03	.25*	.22*	.28**	-.06	-				
Histeri_E	-.15	.04	.04	.02	-.08	.21	.01	-.04	.02	-.08	.42**	.31**	.43**	.34**	.05	-.04	-			
Kadınlik Erkeklik_E	-.07	.05	-.19	.04	-.05	.04	-.01	.07	-.10	.07	.06	.19	.06	.19	.03	-.02	.14	-		
Paranoya_E	.10	.22	.00	.11	.21	-.14	.08	.00	.01	-.03	.42**	.46**	.50**	.66**	.34**	.12	.41**	.23*	-	
Hipokond_E	-.02	.16	.21	.13	-.04	.18	.14	.08	.06	-.05	.48**	.48**	.37**	.47**	.24*	.09	.72**	.10	.40**	-

N= 81. *p<.05. K=Kadın, E=Erkek.

Verilen korelasyon sonuçları eşlerin patolojileri arasındaki ilişki açısından değerlendirildiğinde, kadın katılımcıların psikasteni düzeyleri ile erkek katılımcıların psikasteni ($r=.22$, $p<.05$) ve şizofreni düzeyleri ($r=.24$, $p<.05$) arasında anlamlı düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Kadın katılımcıların psikolojik yardım alma nedenleri ile hem kendilerinin hem de eşlerinin psikopatoloji düzeyleri arasındaki ilişkiler değerlendirilmiş analiz sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Katılımcıların psikopatolojik düzeyleri ile yardım alma nedenleri (kadın) arasındaki ilişkiler

	Aldatma_K	Alkol Kullanımı_K	Güvensizlik_K	İletişim Sorunu_K	İlgisizlik_K	Kayınvalide_K	Öfke_K	Sorumsuzluk_K
Depresyon_K	.12	.17	-.08	-.03	.02	.12	-.18	-.05
Psikasteni_K	.12	.05	-.27*	.15	.00	.09	-.12	-.11
Psikopatik Sapma_K	.09	-.10	-.10	-.05	-.07	.14	-.06	.06
Sizofreni_K	.06	.00	-.19	.18	-.04	.05	-.04	-.14
Sosyal İçedönük_K	.16	.11	-.12	.20	.03	.08	-.18	-.08
Hipomani_K	.03	-.03	-.08	.09	-.01	.00	.21	-.11
Histeri_K	-.09	-.07	-.06	.03	.00	.08	-.11	.11
Kadınlik Erkeklik_K	-.09	.05	-.02	.09	.07	.01	-.02	-.09
Paranoya_K	.08	-.01	-.26*	.16	-.02	.17	-.01	-.17
Hipokond_K	-.03	-.03	-.10	.10	.08	-.03	-.03	-.06
Depresyon_E	-.19	.16	-.03	.00	.10	-.14	-.01	.08
Psikasteni_E	-.15	.05	-.06	.18	.16	-.23*	-.14	.12
Psikopatik Sapma_E	-.02	.24*	.03	.01	-.02	.01	-.10	-.03
Sizofreni_E	-.11	.11	-.05	.13	.07	-.11	-.14	.09
Sosyal İçedönük_E	-.10	.20	-.23*	.04	.03	-.19	.05	.23*
Hipomani_E	.05	.02	-.08	.04	.16	-.06	-.22*	.07
Histeri_E	-.05	-.09	-.01	.11	.22*	.07	-.05	.01
Kadınlik Erkeklik_E	-.15	-.10	.04	.04	-.10	-.19	.15	.08
Paranoya_E	-.07	.14	.08	.03	.10	-.22	-.09	.17
Hipokond_E	.04	-.05	-.07	.04	.14	.00	-.13	.16

N= 81. * $p<.05$. K=Kadın, E=Erkek.

Analiz sonuçlarına göre, kadın katılımcıların yardım alma nedenlerinden "alkol kullanımı" eşlerinin psikopatik sapma düzeyleri ile ($r=.24$, $p<.05$), "ilgisizlik" eşlerinin histeri düzeyleri ile ($r=.22$, $p<.05$), "sorumsuzluk" ise sosyal içedönüklük düzeyleri ile ($r=.23$, $p<.05$) pozitif yönde anlamlı ilişki göstermektedir. Yardım alma nedenlerinden "güvensizlik" ise

Çiftlerde, Kişilik Yapıları ve Psikopatolojik Özellikler ile Yardım Aldıkları Problem Alanları Arasındaki İlişkiler

kendilerinin psikasteni ($r=-.27, p<.05$) ve paranoya düzeyleri ($r=-.26, p<.05$); ayrıca eşlerinin sosyal içe dönüklük düzeyleri ile ($r=-.23, p<.05$) negatif yönde anlamlı ilişki göstermektedir. Benzer şekilde, “kayınvalide problemi” ile eşlerinin psikasteni düzeyleri ($r=-.23, p<.05$); “öfke problemi” ile eşlerinin hipomani düzeyleri arasında ($r=-.22, p<.05$) negatif yönde anlamlı ilişki gözlenmiştir.

Erkek katılımcıların psikolojik yardım alma nedenleri ile hem kendilerinin hem de eşlerinin psikopatoloji düzeyleri arasındaki ilişkiler değerlendirilmiş analiz sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6

Katılımcıların psikopatolojik düzeyleri ile yardım alma nedenleri (erkek) arasındaki ilişkiler

	Aldatma_E	Cinsel Sorun_E	İletişim sorunu_E	Kayınvalide problemi_E	Kontrolculuk_E	Öfkesorunu_E	Şiddet_E	Sorumsuz_E
Depresyon_E	-.16	.14	-.15	.22*	.05	.01	-.15	-.19
Psikasteni_E	-.07	.11	-.08	.11	.09	.07	-.03	-.13
Psikopatik Sapma_E	.07	-.01	-.12	.14	.04	-.21	-.11	-.18
Sizofreni_E	.05	.03	-.11	.05	.07	-.02	-.07	-.17
SosyalCedonuk_E	-.10	.16	-.06	.14	.13	.11	-.17	-.04
Hipomani_E	.05	.10	-.12	.11	.01	-.16	.09	-.18
Histeri_E	.00	-.12	-.09	.13	.06	-.04	-.11	-.11
Kadınlik_Erkeklik_E	-.08	-.16	.13	-.15	.12	-.07	-.21	.08
Paranoya_E	.13	-.13	-.09	-.07	.15	-.10	.03	-.03
Hipokond_E	.04	-.11	-.12	.10	.02	.04	.01	-.11
Depresyon_K	.13	-.01	-.25*	.07	.24*	-.12	-.06	.10
Psikasteni_K	.06	.00	-.08	.04	.08	-.15	.00	.11
Psikopatik Sapma_K	.10	-.05	-.08	.15	.04	.11	-.03	-.10
Sizofreni_K	.11	-.01	.00	.00	.09	-.05	-.02	.03
SosyalCedonuk_K	.15	-.02	-.11	.02	.21	-.12	-.15	.17
Hipomani_K	.04	.11	.10	-.03	-.21	-.01	-.02	-.07
Histeri_K	.12	.00	-.08	.09	.04	-.10	-.06	-.14
Kadınlik_Erkeklik_K	.13	-.29**	.06	.06	.22	-.16	.03	.19
Paranoya_K	.09	.02	-.01	.04	.17	-.07	-.02	.11
Hipokond_K	.11	.02	.00	.01	-.03	-.07	-.13	-.02

N= 81. * $p<.05$. K=Kadın, E=Erkek.

Analiz sonuçlarına göre, erkek katılımcıların yardım alma nedenlerinden “cinsel sorunlar” ile eşlerinin MMPI Kadınlik-Erkeklik alt boyutundan alınan puan ortalamaları ($r=-.29, p<.05$), “iletişim sorunu” ile eşlerinin depresyon düzeyleri arasında negatif yönde ($r=-.25, p<.05$); “kayın valide

problemleri" ile kendi depresyon düzeyleri ($r=.22$, $p<.05$), ayrıca "kontrolçülük problemi" ile eşlerinin depresyon düzeyleri arasında ($r=.24$, $p<.05$) pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir.

TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı, yardım almaya başvurmuş çiftlerin kişilik yapıları, psikopatolojileri ve yardım aldıkları sorunlar arasındaki ilişkinin araştırılmasıdır. Sonuçlar, çiftlerin yardım aldıkları problemlerin dağılımına bakıldığında hem erkekler hem kadınlar için en sık rastlanan problemlerin öfke problemi ve kayın valide problemi olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgular öfke probleminin ilişkilerde sık rastlanılan bir problem olduğu ile ilgili literatür ile tutarlıdır. Örneğin, Amato ve Rogers'ın (1997) derleme çalışması, çiftlerde en sık raporlanan sorunlardan birinin öfke problemi olduğunu ve bunun boşanmayı öngörmede bir belirleyici olduğunu bulmuşlardır.

Gerek dünyada gerekse ülkemizde evlilik sorunlarının, eşin ailesi ile olan olumlu veya olumsuz etkileşimden etkilenmesi söz konusudur. Türk toplumunun kültürel yapısı düşünüldüğünde kayınvalide probleminin en sık rastlanılan sorunlardan biri olması şaşırtıcı değildir. Boşanmanın nedenlerinin araştırıldığı, Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün yürüttüğü bir çalışmada, boşanan çiftlerin %47,8'inin eşinin ailesinin evlilik sürecine müdahalesi olduğu raporlanmıştır (Yurtkuran vd., 2009). Gelin-kayınvalide ilişkilerinin uyumsuz, çatışmalı olduğuna dair önyargılar ilişkilerin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Yakalı-Çamoğlu, 2007). Deyimler ve atasözlerinde kayınvalide ilişkisine dair algının izleri görülmektedir. Örneğin, "Evime el girdi, canıma yel girdi" atasözü gelinin eve gelmesiyle kayınvalidenin huzurunun bozulduğuna işaret etmektedir (Alkayış, 2013).

Katılımcıların psikopatoloji düzeyleri değerlendirildiğinde kadın katılımcıların psikopatoloji düzeylerinin genel olarak erkek katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Çalışmanın sonuçları, depresyon, psikastenî, şizofrenî, histerî, kadınlık-erkeklik, paranoya ve hipokondriasis düzeylerinin kadınlarda erkeklere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde epidemiyolojik ve klinik çalışmalar erkekler ve kadınlar arasında birçok psikopatolojide farklılık olduğunu bulgulamışlardır (Earls, 1987; Hartung & Widiger, 1998). Eşlerin patolojileri arasındaki ilişki açısından değerlendirildiğinde, kadınların psikastenî düzeyleri ile erkek katılımcıların psikastenî ve şizofrenî düzeyleri arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğu görülmüştür. Araştırmalar, psikiyatrik bozuklukların (Maes vd., 1998; McLeod, 1995) ve psikiyatrik semptomların (du Fort, Kovess & Boivin, 1994) çiftlerde benzerlik gösterdiğini

vurgulanmaktadır. Bu çalışmada alan yazında belirtilen bulgularla paralel bulgular elde edildiği görülmektedir.

Kadın katılımcıların alkol kullanımı için yardım almaları ile eşlerinin psikopatik sapma düzeyleri, ilgisizlik ile histeri düzeyleri ve sorumsuzluk ile sosyal içedönüklük düzeyleri arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Psikopatik sapma puanının yüksek olduğu kişilerde yalan söyleme, toplum kurallarının özümsemede güçlük, alkol dışı vurum davranışları, diğer insanların duygu ve davranışlarına duyarsızlık gibi problemlerin olduğu bilinmektedir (Ceyhun & Oral, 2003). Alkol bağımlılığı problemi yaşayan bireylerin ise baş etmede ciddi bir güçlük yaşadığı, stresli durumlarda ise alkolün rahatlatıcı etkisinden yararlandığı bilinmektedir (Barrows, 1998). Eşlerden birinin alkol sorunu olmasının, bireyle birlikte uzun süre yaşayan eş ve çocuklar gibi aile bireylerinin yaşamına negatif yönde etkilediği, sosyal izolasyonu ve depresif duygu durumu arttırdığı bilinmektedir (Smith-Dijulio, 1998). Nedensel bir ilişki kurulamamakla birlikte, alkol problemi olan kadınların eşlerinde öfke ve duyarsızlığı ortaya çıkardığı düşünülebileceği gibi, psikopatik sapma puanı yüksek olan bir bireyle yaşamak ihtiyaçlarının karşılanmamasına ve kişinin baş etme güçlüğü yaşamasına sebebiyet veriyor olabilir. Bu durum, problemler karşısında duygu odaklı bir baş etme yolu olarak alkol kullanması ile ilişkilendirilebilir. Histeri puanı yüksek bireylerin ise ben-merkezci, diğerleri ile kurduğu ilişkilerde manipulatif ve ilgi ve sevgi bekleyen bireyler olduğu bilinmektedir (Ceyhun & Oral, 2003). Bu durumda eşlerinin, ilişkide emosyonel/duygusal ihtiyaçlarının karşılanmaması ve ilgisiz hissetmeleri beklenen bir durumdur. Son olarak sosyal içe dönüklük puanı yüksek bireyler ise, utangaçlık, kendini aşağılama, karasızlık gibi özellikler göstermektedirler. Bu durum ilişki kurmada güçlükler sebebiyet veriyor, kişinin kendine güveni az olduğu için sorumluluk almasını engelliyor olabilir.

Kişinin kendi psikasteni ve paranoya düzeyleri ile ise güvensizlik nedeniyle yardım alması arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Psikasteninin kaygı, gerginlik, güvensizlik duygusu, kendini eleştirme gibi belirtileri ve paranoyanın sebep olduğu kötülük görme düşünceleri, şüphelilik, suçlayıcılık belirtileri (Ceyhun & Oral, 2003) düşünüldüğünde sonuçlar beklenilenin aksinedir. Paranoid kişilik bozukluğuna sahip bireylerin, karşılarındaki kişiye karşı farklı sebeplerle bir şüphe geliştirdikleri ve şüphelerini belirli bir mantık çerçevesine oturttuğu bilinmekte, bu durum kişilerarası ilişkilerinde problemlere sebep olmaktadır (Taymur & Türkçapar, 2012). Bu durumun daha önce vurgulandığı gibi eşlerin psikasteni düzeylerinin birbiriyle ilişkili olmasından kaynaklanıyor olabilir dolayısıyla birlikte seyreden psikasteni güvensizlik problemi ile yardım almaya başvurmayı düşürüyor olabilir.

Kayınvalide problemi ile eşlerin psikasteni düzeyleri ve öfke problemi ile eşlerinin hipomani (kişinin psikolojik ve bedensel olarak normalin üzerinde

bir canlılık sergilediği; ancak mani kadar da şiddetli olmayan bir ruh hali düzeyleri arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki gözlemlenmiştir. Psikasteni belirtileri düşünüldüğünde, bireylerin kendilik değerleri ile ilgili daha fazla sıkıntı yaşaması olası problemler gibi görülmektedir. Hipomani belirtileri gösteren bireylerin, gerçek durumuyla uyumsuz bir iyilik ve neşelilik hali gösterebildikleri bilinmektedir (Ceyhun & Oral, 2003). Bu durum dikkate alındığında kişinin daha az öfkelenildiği ve duygu durumunun yüksek olduğu düşünülebilir.

Elde edilen bir diğer sonuç ise, erkek katılımcıların yardım alma nedenlerinde cinsel sorunlar ile eşlerinin erkeklik-kadınlık alt testinden aldıkları puanların, iletişim sorunu ile negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Erkeklik-kadınlık alt testi cinsel kimlikteki sapmaları değerlendirmek amacı ile geliştirilmiştir. Bir kadının Mf alt testinden yüksek puan alması, kadınlık rolünü reddetme eğilimde olduğunu gösterebilir (Ceyhun & Oral, 2003). Bu durumun cinsel sorunlara sebep olabileceği bilindiğinden sonuçlar beklenilenin aksi yöndedir. Bu durumun olası bir açıklaması, birlikte oldukları erkeklerin yüksek Mf puanlarına sahip olması olabilir. Yüksek Mf puanına sahip çiftlerin ortak zevklere ve ilgi alanlarına sahip oldukları bilindiğinden problem yaşama olasılıkları azalmaktadır (Good & Brantner, 1961).

Bu araştırmanın bulgularından birisi, iletişim problemi ile depresif semptomlar arasındaki negatif yönde ilişki olmasıdır. Ayrıntılı olarak değerlendirilecek olunursa, kadın eşlerin depresyon düzeyleri arttıkça erkeklerin iletişim sorunu ile yardım almaya başvurma düzeyleri düşmektedir. Bu durum, erkek eşlerin eşleri ile olan ilişkilerinde iletişimi bir problem olarak görme düzeylerinin artması ile eşlerinin depresyon düzeylerinin düşmesi arasındaki ilişki şeklinde yorumlanabilir. Çünkü iletişim probleminin varlığının kabul edilmesi bile iletişimin önemine olan bir atıf olarak yorumlanabilir.

Son olarak, kayın valide problemleri ile depresyon düzeyleri, kontrolçülük problemi ile depresyon düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Depresyondan yüksek alan bireyler, aşırı kontrol, güçsüzlük, gerginlik, kendine güvensizlik umutsuzluk, değersizlik, yetersizlik duyguları gibi depresyonun farklı yönleriyle ilişkilidirler (Ceyhun & Oral, 2003). Bu durum ilişkilerde pasif kalmalarına ve eşin ailesinin ilişkiye daha fazla müdahale edebilmesine sebebiyet veriyor olabilir. Ayrıca kendinden emin olmama ve risk almayarak temkinli olma kişilerin ilişkilerinde fazla kontrolcü olmalarını sağlıyor olabilir.

Sonuç olarak, burada bildirilen bulguların, potansiyel klinik etkileri olabileceği düşünülmektedir. Çiftler ile çalışırken her iki partnerin kişiliğini sistematik olarak değerlendirmek için ortaya çıkan bir eğilim vardır. Klinisyenin kararlarını desteklemek için, kişilik yapılarının güvenilir bir ölçekte yapılmasının eşler arası etkileşimin ve sorun alanlarının

anlaşılmasında önemli olabileceği düşünülmektedir. Terapistler bundan sonra, tedavi prognozunu netleştirmek, ve duygu düzenlemesi, şiddet davranışları gibi belirli hedeflere odaklanmak için kişilik bozukluklarının değerlendirme sürecini derinleştirebilir.

Kişiliğin evlilik sorunlarını nasıl öngörebileceğini anlamak, çiftlerin, kendilerinin ve eşlerinin özelliklerinin evlilik işleyişini nasıl etkileyebileceği konusunda daha iyi bilgilendirilmesini sağlayabilir (Bradburry ve Karney, 2004). Aynı zamanda, sonuçlar problem alanlarının bireylerden biriyle ilgili değil, her iki partnerin kişilik yapılarının etkileşimi sonucu meydana geldiğini de göstermektedir. Bu bağlamda çiftler nesnel bilgilerden önemli ölçüde yararlanabilmektedir. Cattell ve Schuerger'in (2003) de belirttiği gibi, eşler yeterli ölçüde bilgilendirildiğinde, kişiliğin farklılıkları hakkında daha şefkatli bir anlayış geliştirebilir ve bu farklılıkları sorun olarak görmektense kabul etme yoluna gidebilirler. Bu yaklaşım sıkıntılı evliliklerde birbirini suçlama eğilimlerini de azaltmaktadır.

Kaynakça / Reference

- Amani, R., Majzoobi, M. R., & Hadian Hamedani, K. (2019). Comparing the Big-Five Personality Traits of Iranian Women in the Midst of Divorce and Women in the Normal State of Marriage, as Predictors of Divorce. *Journal of Divorce & Remarriage*, 60(1), 1-11.
- Amato, P. R., & Rogers, S. J. (1997). A longitudinal study of marital problems and subsequent divorce. *Journal of Marriage and the Family*, 612-624.
- Arnold, P. D. (1972). Marriage Counselee MMPI Profile Characteristics With Objective Signs Thatdiscriminate Them From Married Couples In General.
- Arrindell, W. A., & Emmelkamp, P. M. (1986). Marital adjustment, intimacy and needs in female agoraphobics and their partners: A controlled study. *The British Journal of Psychiatry*, 149(5), 592-602.
- Bauserman, S. A. K., Arias, I., & Craighead, W. E. (1995). Marital attributions in spouses of depressed patients. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 17(3), 231-249.
- Beach, S. R., Sandeen, E., & O'Leary, K. D. (1990). *Depression in marriage: A model for etiology and treatment*. Guilford Press.

- Bradbury, T. N., & Fincham, F. D. (1988). Individual difference variables in close relationships: A contextual model of marriage as an integrative framework. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(4), 713.
- Bradbury, T., & Karney, B. (2004). Understanding and altering the longitudinal course of marriage. *Journal of Marriage and Family*, 66, 862–879.
- Burman, B., & Margolin, G. (1992). Analysis of the association between marital relationships and health problems: an interactional perspective. *Psychological bulletin*, 112(1), 39.
- Cattell, H. E., & Schuerger, J. M. (2003). *Essentials of 16PF assessment* (Vol. 45). John Wiley & Sons.
- Ceyhun, B., & Oral, N. (2003). Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri Değerlendirme Kitabı, (2. baskı). *Çizgi Tıp Yayınevi, Ankara*.
- Chambless, D. L., Fauerbach, J. A., Floyd, F. J., Wilson, K. A., Remen, A. L., & Renneberg, B. (2002). Marital interaction of agoraphobic women: A controlled, behavioral observation study. *Journal of Abnormal Psychology*, 111(3), 502.
- Davis, M. H., & Oathout, H. A. (1992). The effect of dispositional empathy on romantic relationship behaviors: Heterosocial anxiety as a moderating influence. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18(1), 76-83.
- Du Fort, G. G., Kovess, V., & Boivin, J. F. (1994). Spouse similarity for psychological distress and well-being: A population study. *Psychological medicine*, 24(2), 431-447.
- Dyrenforth, P. S., Kashy, D. A., Donnellan, M. B., & Lucas, R. E. (2010). Predicting relationship and life satisfaction from personality in nationally representative samples from three countries: The relative importance of actor, partner, and similarity effects. *Journal of personality and social psychology*, 99(4), 690.
- Earls, F. (1987). Sex differences in psychiatric disorders: origins and developmental influences. *Psychiatric developments*, 5(1), 1-23.
- Emery, R. E., Shim, H. J., & Horn, E. (2012). Examining divorce consequences and policies and the question: Is marriage more than a piece of paper?.

- Eysenck, H. J., & Wakefield Jr, J. A. (1981). Psychological factors as predictors of marital satisfaction. *Advances in Behaviour Research and Therapy*, 3(4), 151-192.
- Fani, S., & Kheirabadi, A. N. (2011). Personality traits and mental divorce. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30, 671-675.
- Gattis, K. S., Berns, S., Simpson, L. E., & Christensen, A. (2004). Birds of a feather or strange birds? Ties among personality dimensions, similarity, and marital quality. *Journal of Family Psychology*, 18(4), 564.
- Good, P. K., & Brantner, J. P. (1961). *The physician's guide to the MMPI*. Minneapolis: Univer.
- Hartung, C. M., & Widiger, T. A. (1998). Gender differences in the diagnosis of mental disorders: Conclusions and controversies of the DSM-IV. *Psychological bulletin*, 123(3), 260.
- Hathaway, S. R., & McKinley, J. C. (1943). *The Minnesota multiphasic personality inventory*, Rev. ed., 2nd printing.
- Hendrick, S. S., Hendrick, C., & Adler, N. L. (1988). Romantic relationships: Love, satisfaction, and staying together. *Journal of personality and social psychology*, 54(6), 980.
- Kelly, E. L., & Conley, J. J. (1987). Personality and compatibility: A prospective analysis of marital stability and marital satisfaction. *Journal of personality and social psychology*, 52(1), 27.
- Kim, H. K., & McKenry, P. C. (2002). The relationship between marriage and psychological well-being: A longitudinal analysis. *Journal of family Issues*, 23(8), 885-911.
- Maes, H. H., Neale, M. C., Kendler, K. S., Hewitt, J. K., Silberg, J. L., Foley, D. L., ... & Eaves, L. J. (1998). Assortative mating for major psychiatric diagnoses in two population-based samples. *Psychological medicine*, 28(6), 1389-1401.
- Malouff, J. M., Thorsteinsson, E. B., Schutte, N. S., Bhullar, N., & Rooke, S. E. (2010). The five-factor model of personality and relationship satisfaction of intimate partners: A meta-analysis. *Journal of Research in Personality*, 44(1), 124-127.

- McLeod, J. D. (1995). Social and psychological bases of homogamy for common psychiatric disorders. *Journal of Marriage and the Family*, 201-214.
- Monajem, A., Aghayousefi, A., & Zare, H. (2013). The comparison of schemas, parenting style, and life traps in married and divorced women. *International Journal of Behavioral Sciences*, 7(2), 133-142.
- Murstein, B. I., & Glaudin, V. (1968). The use of the MMPI in the determination of marital maladjustment. *Journal of Marriage and the Family*.
- O'farrell, T. J., & Birchlery, G. R. (1987). Marital relationships of alcoholic, conflicted, and nonconflicted couples. *Journal of marital and Family Therapy*, 13(3), 259-274.
- Paris, J. (2015). Mood disorders and personality disorders: Simplicity and complexity. In *Borderline Personality and Mood Disorders* (pp. 3-9). Springer, New York, NY.
- Prager, K. J. (1995). The psychology of intimacy. New York, NY. Guilford Press. Radloff, LS (1977). The CES-D Scale: A self-report depression scale for research in the general population. *Applied Psychological Measurement*, 1(3), 385-401.
- Savaşır, I. (1978). Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanterinin Türkçeye uyarlanması ve standardizasyon projesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 1(1), 18-24.
- Smith-Dijulio, K. (1998). People Who Depend Upon Substances of Abuse: Foundations of Psychiatric Mental Health Nursing, Varcaloris EM.
- Snyder, D. K., & Regts, J. M. (1990). Personality correlates of marital dissatisfaction: A comparison of psychiatric, maritally distressed, and nonclinic samples. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 16(1), 34-43.
- Solomon, B. C., & Jackson, J. J. (2014). Why do personality traits predict divorce? Multiple pathways through satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 106(6), 978.
- Taymur, İ., & Türkçapar, M. H. (2012). Kişilik: tanımı, sınıflaması ve değerlendirmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(2), 154-177.

- Tezer, E. (2016). Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum: Evlilik yaşamı ölçeği. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7).
- Tucker, J. S., & Anders, S. L. (1999). Attachment style, interpersonal perception accuracy, and relationship satisfaction in dating couples. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25(4), 403-412.
- Tyler, P. A. (1988). Assortive mating and human variation. *Scientific Progress*, Oxford, 72, 451-466.
- Watson, D., Hubbard, B., & Wiese, D. (2000). Self-other agreement in personality and affectivity: The role of acquaintanceship, trait visibility, and assumed similarity. *Journal of personality and social psychology*, 78(3), 546.
- Whisman, M. A., Uebelacker, L. A., & Weinstock, L. M. (2004). Psychopathology and marital satisfaction: The importance of evaluating both partners. *Journal of consulting and clinical psychology*, 72(5), 830.
- Widiger, T. A., Verheul, R., Van den Brink, W., Pervin, L. A., & John, O. P. (1999). *Handbook of personality: Theory and research*.
- Vega, B. R., Bayon, C., Franco, B., Canas, F., Graell, M., & Salvador, M. (1993). Parental rearing and intimate relations in women's depression. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 88(3), 193-197.
- Yakali-Çamoğlu, D. (2007). Turkish family narratives: The relationships between mothers-and daughters-in-law. *Journal of Family History*, 32(2), 161-178.
- Yurtkuran-Demirkan, S., Ersoz, A. G., Şen, R. B., Ertekin, E., Sezgin, O., Turgut, A. M., & Şehitoğlu, N. (2009). Boşanma nedenleri araştırması. *TC Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. Ankara*.
- Zareei Mahmoodabadi, H. (2012). Examination of attachment styles and personality factors as predictors of divorce in normal and divorce demandant couples in Yazd, Iran. *Journal of Family Counseling and Psychotherapy*, 2(4), 554-571.

